AAN DE RAAD

Datum behandeld in college	17 september 2024	**Behandelend ambtenaar**	S. Hoekstra & K. IJsbrandy
Datum agendering	17 oktober 2024	**E-mailadres**	s.hoekstra2@waadhoeke.nl
Onderwerp	Regiodeal projecten - Dijk van een Wijf		
Portefeuillehouder	J. Dijkstra		

Voorstel

1. In te stemmen met het projectvoorstel Dijk van een Wijf
2. Hiervoor het gemeentelijke cofinancieringsbedrag van € 174.734 beschikbaar te stellen.
3. Dit bedrag te dekken uit de bestemmingsreserve Regiodeal.
4. Structureel € 25.000 beschikbaar te stellen voor het jaarlijkse beheer en onderhoud van het Dijk van een Wijf.
5. Dit bedrag te dekken vanuit de post onvoorzien structureel.
6. In verband met de kassiersrol van de gemeente Waadhoeke € 1.674.000 beschikbaar te stellen voor Dijk van een Wijf en dit bedrag te dekken uit de ontvangen rijksbijdrage, de eigen bijdrage vanuit Waadhoeke, de bijdrage vanuit Provincie Fryslân en de bijdrage vanuit het Waddenfonds.

Aanleiding
Het project 'Dijk van een Wijf' is een iconisch en innovatief landartproject van initiatiefnemer 'Stichting Sense of Place', ontworpen door kunstenaar Nienke Brokke, op een voormalige afvalstort bij de zeedijk tussen Sexbierum en Oosterbierum. Het is een enorm, met kruidenrijke beplanting overdekt, liggend vrouwelijk naakt van zo'n 65 meter lang bij 11 meter breed en 11 meter hoog. Het Dijk van een Wijf moet een trekpleister worden voor zowel inwoner als toerist, versterkt de biodiversiteit en zorgt voor een boost voor de sociaaleconomische structuur in de regio Noardwest Fryslân (zie Bijlage 1).

Het college heeft de raad de afgelopen jaren middels actieve informatie geïnformeerd over dit project.

Gezien de regionale uitstraling van Dijk van een Wijf is het project ook opgenomen in de Regiodeal. Op 30 september heeft de bestuurstafel Regiodeal besloten om ook een deel van het rijksgeld van de Regiodeal aan dit project te besteden. Samen met een bijdrage van het Waddenfonds en Provincie Fryslân is hierdoor al een groot deel van de financiering voor het project bij elkaar gehaald.

Beoogd (meetbaar) effect
Het eerste beoogde effect van het Dijk van een Wijf is *versterking van de sociaaleconomische structuur* in het gebied. Meer concreet betekent dit:

- *Realisatie van een grote bezienswaardigheid in het waddenkustgebied*

Tevens heeft het betrokken adviesbureau, welke gespecialiseerd is in advisering en onderzoek rondom cultuur- en recreatie &toerisme projecten, onderzoek gedaan voor de businesscase van het projectplan. Op basis van dat onderzoek is de verwachting dat de volgende effecten worden bereikt;

- *Jaarlijks minimaal 15.000 bezoekers*
  'Mede dankzij de ligging aan de Waddenzee- en Slachtedijk, en het stukje binnendijks fiets- en wandelpad van 'Op paad lans it Waad', mag verwacht worden dat er jaarlijks duizenden passanten het kunstwerk gaan aanschouwen. Gezien het feit dat; fietsen en wandelen de laatste jaren populair is geworden, Dijk van een Wijf aan een populaire wandel- en fietsroute ligt en tevens wordt meegenomen in de Sense of Place route (vermarkting VisitWadden) – kan er worden uitgegaan van minimaal 15.000 bezoekers, verspreid over het jaar.

- *Jaarlijks een extra omzet van ca € 620.000 voor de lokale economie*
  'De gemiddelde besteding van dagrecreanten en verblijfstoeristen is respectievelijk € 14,- en € 30,- per dag. Bekend is dat de doelgroep van natuur- en cultuurtoeristen significant meer uitgeeft, respectievelijk € 20,- en € 40,- pppd (gaan sneller uit eten, kiezen hoger segment accommodatie, etc). Er vanuit gaande dat 50% van genoemd aantal bezoekers tot de laatste categorie behoort en dat een derde van de bezoekers voor een meerdaags verblijf van drie dagen kiest, wordt een omzet bereikt van € 620.000- jaarlijks als bijdrage aan de lokale economie (m.n. horeca en retail).'

Tweede beoogde effect is de *versterking van de biodiversiteit in het gebied*, doordat er een nieuwe ecologische verbindingszone in het gebied wordt gerealiseerd (zie Bijlage 1 voor een uitgebreidere toelichting).

Motivering

1.1 De sociaaleconomische structuur in het gebied wordt versterkt

Het Dijk van een Wijf is een iconische bezienswaardigheid voor zowel de inwoner als toerist. Een echte trekpleister en boost voor het gebied. Dijk van een Wijf draagt bij aan de lokale economie. Er komen meer bezoekers (uit de doelgroep van rust, natuurliefhebber en cultuursnuiver), dit genereert meer bestedingen in de retail (plaatselijke buurtsuper, lokale bakker etc), horeca en verblijfssector. Tevens draagt het bij aan de maatschappelijke opgaven in het gebied, het voorzieningenniveau vanuit inwonerperspectief, recreatief aanbod voor bewoners, meer beweging en ontspanning door nieuwe wandel- en fietsdoelen naar een bezienswaardigheid in de eigen omgeving.

1.2 De biodiversiteit wordt versterkt

Het voormalige afvalstort is op dit moment geen biodivers geheel. Door het Dijk van een Wijf en de gebiedsinrichting eromheen biodivers te maken, waarbij het kruidenmengsel in overleg met de agrariërs met omliggende percelen wordt gekozen, ontstaat er een nieuwe ecologische verbindingszone (zie Aanvraag Waddenfonds voor een uitgebreidere toelichting).

1.3 Het initiatief kent voldoende draagvlak

De inwoners van de dorpen Oosterbierum en Sexbierum zijn overwegend positief over de voorgestelde ontwikkeling. Er mag wel wat gebeuren in het gebied is een veelgehoorde kreet. Ook het kunstwerk zelf kan op goedkeuring rekenen. De dorpen zijn betrokken in het proces, zo zijn er twee bewonersbijeenkomsten georganiseerd, zaten de beide dorpsbelangen in een klankbordgroep en hebben inwoners en dorpsbelangen zodoende meegedacht over materiaal en inrichting van het terrein.

1.4 Het Dijk van een Wijf is passend binnen het programmaplan Regiodeal.

Dijk van een Wijf is als project opgenomen binnen ontwikkellijn 1C: Bestemming Noardwest en wordt door alle aangesloten Regiodeal partners gezien als een meerwaarde voor de gehele regio Noardwest-Fryslân. Er is vanuit de rijksmiddelen binnen deze lijn € 620.000 (incl. btw) gereserveerd, specifiek voor realisatie van het Dijk van een Wijf. Tot slot voldoet het voorstel aan de eisen en criteria die in het programmaplan Regiodeal zijn opgenomen.

1.5 Het Dijk van een Wijf geeft invulling aan het coalitieakkoord 'Sûn wurkje oan 'e takomst' en het Ontwikkelperspectief 2018-2028.

In het coalitieakkoord staat opgenomen dat het college:

- Speciale aandacht wil geven aan het toerisme in de kuststrook, met name de bereikbaarheid en de toeristische voorzieningen.
- De mogelijkheden wil onderzoeken die het Waddenfonds biedt voor ontwikkeling

Aan beide speerpunten wordt invulling gegeven. Het Waddenfonds stelt een aanzienlijke bijdrage beschikbaar, welke ten goede komt aan het buitengebied van gemeente Waadhoeke.

Ook wordt er invulling gegeven aan de speerpunten vanuit de ontwikkellijn ‘Beleven, genieten tussen Wad en Stad’ van het Ontwikkelperspectief, namelijk:

- De potentie van het Wad benutten
- Het kunst- en cultuuraanbod versterken
- Kansen voor lokale en regionale samenwerking verzilveren.

Het project is vanuit het Ontwikkelperspectief opgenomen in de Programmabegroting 2024.

1.6 Het Dijk van een Wijf geeft invulling aan de nota Recreatie &Toerisme ‘Beleef Waadhoeke’
Doel vanuit ‘Beleef Waadhoeke’ is om meer toeristen uit onze doelgroep (cultuursnuiver, natuurliefhebber, landschapspionier) te trekken en om de bezoekers een zo mooi mogelijke beleving te bieden. Dit wil de gemeente doen met karakteristieke, passende voorzieningen, waarbij kwaliteit voorop staat. De volgende drie actiepunten zijn onderdeel van het uitvoeringsprogramma R&T:

- Het landschap en de cultuurhistorie van de streken/dorpen is zichtbaar en beleefbaar
- Productontwikkeling op basis van beleving/verhalen: “het grijpbaar maken van het landschap”.
- Productontwikkeling aan de waddenkust met passende activiteiten die de beleving van rust en ruimte versterken.

1.7 Het Dijk van een Wijf geeft invulling aan de nota cultuurbeleid ‘Kultuer yn Waadhoeke, mei-inoar meitsje we it mei!’
Hierin staat opgenomen dat culturele activiteiten en landschapskunst er voor moeten zorgen dat de unieke waarden van het landschap en de cultuurhistorie in Waadhoeke zichtbaar zijn voor een breed publiek. Het advies is om onder andere te participeren in Sense of Place om dat doel te bereiken. Dijk van een Wijf is landschapskunst. Tevens kunnen andere (kleinschalige) cultuuractiviteiten meeliften op de exposure rondom Dijk van een Wijf.

1.8 Dijk van een Wijf vult de witte vlek in Noardwest-Fryslân, in het lint aan (iconische) culturele landschapsprojecten langs de Waddenkust.
Op dit moment zijn er drie kleinere Sense of Place projecten gerealiseerd in Waadhoeke; de themaroutes ‘Bildtstar en Eigenheimers’, het herdenkingsbankje ‘Watdataangaat’ en de themaroute ‘Gemalen Verhalen’. In Harlingen staat het icoonproject ‘Broken Jug’, in Blije **‘**De Terp fan de Takomst’ en in Holwerd ‘Wachten op Hoog Water’ (zie voor alle icoonprojecten de aanvraag Waddenfonds). Wat echter ontbreekt is een icoonproject in het noordwestelijke deel van de provincie, dus in Waadhoeke. Tevens zou dit perfect aansluiten bij de beleefroute van Op paad lans it Waad. Vanaf Roptasyl gaat de route buitendijks waarna hij net voor de Slachtedyk en het Dijk van een Wijf weer naar binnen gaat.

1.9 Dijk van een Wijf is een duurzaam & innovatief project
Het Dijk van een Wijf is een zeer innovatief project. Het bouwen van een landschapsproject op deze locatie is heel bijzonder. Uitgangspunt was de wens vanuit de omgeving; namelijk het gebruik van duurzaam en gebiedseigen materiaal. Dit in combinatie met de bijzondere locatie, boven op een voormalige afvalstort wat voor een ingewikkeld funderingsvraagstuk zorgde en met grote uitdagingen op het gebied van (verticale) begroeiing & beheer en behoud van de vormen van het kunstwerk, resulteerde in een uitgebreide en zeer specialistische onderzoeksfase. Zo werd onder andere advies gevraagd aan bedrijven die gespecialiseerd waren in; steile wandbouw, 3D techniek voor het in kaart brengen van de doorsnedes van de dame, grond- weg- en waterbouw, grondwerkers en constructeurs voor de fundering en ecologen met ervaring in verticale begroeiing. Dit alles met als resultaat dat er nu

gebouwd kan worden. Van deze onderzoeksfase en de uitvoering wordt een making-of video gemaakt als onderdeel van het vermarktingsplan.

1.10 Gemeente Waadhoeke kan de opdracht (rechtmatig) gunnen aan Sense of Place
De gemeente heeft een aanbestedingsjurist gevraagd of de opdracht rechtstreeks kan worden gegund aan Sense of Place. Dit blijkt het geval wanneer er aan de volgende twee voorwaarden wordt voldaan:

- Het moet gaan om een uniek kunstwerk;
- Slechts een ondernemer kan dat unieke kunstwerk realiseren.

Aan beide vereisten wordt voldaan. Dijk van een Wijf is een uniek kunstwerk dat ruim twintig jaar geleden is bedacht door kunstenaar Nienke Brokke op de Rietveldacademie. Sense of Place beschikt over het intellectuele eigendomsrecht dat nodig is om het kunstwerk te realiseren en is zodoende de enige partij die dit kunstwerk kan realiseren.

2.1 Deze bijdrage van Waadhoeke zorgt voor een groot multipliereffect
Naast de bijdrage van Waadhoeke, dragen ook het Waddenfonds, Provincie Fryslân en rijksmiddelen Regiodeal bij aan Dijk van een Wijf. Hiermee zorgt de € 174.734 van Waadhoeke voor een enorme multiplier. Verder is het ook zeer de vraag of er weer zo'n kans zal komen op zoveel cofinanciering vanuit zowel het Rijk als het Waddenfonds.

3.1 Het budget voor de financiële bijdragen van de gemeente Waadhoeke voor de projecten van de Regiodeal staat in de bestemmingsreserve Regiodeal
In de eerste bestuursrapportage 2024 is besloten om een nieuwe bestemmingsreserve te vormen voor de bijdragen van de gemeente Waadhoeke voor de Regiodeal. Om deze reden wordt voorgesteld om de bijdrage van Waadhoeke voor dit Regiodealproject te dekken uit deze bestemmingsreserve.

4.1 Gemeente Waadhoeke wordt verantwoordelijk voor beheer en onderhoud
Gemeente Waadhoeke is eigenaar van de grond waarop het Dijk van een Wijf wordt geplaats en wordt bij oplevering tevens eigenaar van het kunstwerk zelf. Aangezien het een kunstwerk betreft dat kwalitatief gezien volledig afhankelijk is van specifiek beheer en onderhoud is het noodzakelijk hiervoor structureel geld te reserveren.

5.1 In de begroting 2024 is geen budget beschikbaar voor het beheer en onderhoud van Dijk van een Wijf
In de begroting 2024 is geen budget gereserveerd voor het beheer en onderhoud van het kunstwerk Dijk van een Wijf. Voor de geschatte kosten van € 25.000 moet daarom extra budget beschikbaar gesteld worden. Het voorstel is om dekking plaats te laten vinden ten laste van onvoorzien structureel.

6.1 Gemeente Waadhoeke heeft binnen de regiodeal de rol van kassier bij het project Dijk van een Wijf
Alle businesscases en projecten binnen de regiodeal hebben één van de deelnemende overheden als kassier. Hiervoor is vooraf een verdeling gemaakt. De gemeente Waadhoeke is 'kassier' voor het project Dijk van een Wijf. Dit betekent dat de gehele financiële administratie rondom Dijk van een Wijf de verantwoordelijkheid voor Waadhoeke is. Denk daarbij aan het ontvangen van alle middelen, het betalen van de facturen, het verstrekken van beschikkingen, de SISA verantwoording in het kader van de Regiodeal, etc. Om die reden wordt de gemeenteraad gevraagd het totale benodigde budget à € 1.674.000 beschikbaar te stellen, waarbij uiteindelijk de bijdragen van het Rijk, provincie Fryslân en het Waddenfonds door gemeente Waadhoeke worden ontvangen en de daadwerkelijke financiële

bijdrage van Waadhoeke aan dit Regiodealproject de cofinanciering van € 174.734 bedraagt. Het beschikbaar stellen van het totale budget betreft een puur financieel technische handeling waar uw raad akkoord voor dient te geven, omdat uw raad de wijziging van de hoogte van zowel de baten (de ontvangen rijksbijdrage) als lasten (uitgaven voor dit project) per programma dient te autoriseren. Dit was ook het geval bij het raadsadvies van 6 juni 2024, toen de eerste ronde van projectvoorstellen Regiodeal zijn behandeld in de raad.

Kanttekeningen/risico's

1.1 Besluit omtrent vergunningverlening volgt

De omgevingsvergunning is inmiddels bij de gemeente aangevraagd door Sense of Place. Aan de voorkant is er intensief overleg geweest tussen vergunningverlening en Sense of Place. De verwachting is dan ook dat er positief wordt besloten. Besluitvorming vindt eind oktober plaats.

1.2 Dergelijke grote projecten kunnen soms duurder uitvallen

Sense of Place heeft met de betrokken aannemer afgesproken dat zij, na het daadwerkelijk verlenen van de opdracht door de gemeente aan Sense of Place, de werkzaamheden uitvoeren voor het bedrag uit de eerder door hen uitgebrachte offerte. Eventuele meerkosten zijn zodoende voor risico van de aannemer. Daarnaast is er veiligheidshalve een 'post onvoorzien" opgenomen van ruim € 100.000. Als er geen aanspraak wordt gemaakt op de post onvoorzien, dan valt deze terug naar de financiers (Waddenfonds, provincie, gemeente en Regiodeal).

Alternatieven

Het alternatief is dat er geen trekpleister zijnde Dijk van een Wijf in het gebied wordt gerealiseerd. De kans dat de financieringsstromen wederom bij elkaar komen zoals nu het geval met de Regiodeal, het gemeentelijke ontwikkelfonds en het Waddenfonds is nihil.

Vervolg

- In november 2024 volgt de besluitvorming over de vergunningaanvraag.
- Van november 2024 tot februari 2025 wordt het terrein onder het Dijk van en Wijf voorbelast
- In maart en april 2025 vinden de bouwwerkzaamheden plaats van het kunstwerk
- In mei 2025 volgt het na-modelleren van het kunstwerk en het inzaaien/aanleggen van de beplanting op het kunstwerk en van het terrein eromheen. Gevolgd door een openingsceremonie.
- Zodra de financiering rond is en de vergunningaanvraag is toegekend worden de werkzaamheden vanuit het marketingplan gestart. Waaronder het maken van een 'Making-of' film. De werkzaamheden lopen vervolgens nog een aantal jaar door en zijn uiteindelijk onderdeel van de gehele vermarkting in het waddenkustgebied.

Participatie & Communicatie

De dorpen Oosterbierum en Sexbierum zijn betrokken in het proces rond Dijk van een Wijf. Zo zijn er twee bewonersbijeenkomsten georganiseerd (zie Bijlage 3), zaten de beide dorpsbelangen in een klankbordgroep en hebben inwoners, agrariërs met omliggende percelen en dorpsbelangen meegedacht. In eerste instantie over de wenselijkheid van de komst van het Dijk van een Wijf. Toen dat positief bleek, over de nadrukkelijke wens vanuit de omgeving om voor realisatie gebruik te maken van duurzame en gebiedseigen materiaal/grond en daarnaast welke kruidenrijke grassen en

bloemenmengsels wel of niet schadelijk zijn voor de gewassen. In latere gesprekken ging het over de inrichting van het terrein en de aanrijdroute van het bouwverkeer.

Vervolgstappen
Wanneer de financiering rond is krijgt de participatie en de communicatie met de omgeving verder vorm door in ieder geval:

- Een nieuwe bewonersbijeenkomst waarbij de volgende onderwerpen thema's (wederom) aan de orde komen; aanrijdroute, inrichting terrein, samenstelling mengsel kruiden, grassen en planten, behoeftepeiling rol vrijwilliger als gids, bij de opening en/of themadagen of bij het beheer en onderhoud van het Dijk van een Wijf.
- Voortzetten klankbordgroep

Communicatieplan Visit Wadden
Met betrekking tot Dijk van een Wijf is Visit Wadden direct betrokken bij het opstellen van een communicatieplan (voorbereiding), de projectcommunicatie gedurende de voorbereiding en uitvoering én het goed in de markt zetten van het initiatief na oplevering (de bestemmingscommunicatie). Tevens gaat Dijk van een Wijf blijvend onderdeel uitmaken van de verhaallijn Ode aan het Landschap (met o.a. info, route, blogs). Voor een uitgebreide toelichting op dit communicatieplan en wat hier allemaal onder valt, zie Bijlage 1 blz. 20.

Financiën
De kosten voor Dijk van een Wijf bedragen € 1.674.000. Hoe deze kosten zijn opgebouwd is te vinden in Bijlage 2. In het projectplan (Bijlage 1) is ook een kostenraming opgenomen. Dit is echter een oude versie. Om deze reden kan voor de kostenraming uit worden gegaan van Bijlage 2.

De gemeente Waadhoeke is de uitvoerende regiopartner voor Dijk van een Wijf vanuit de Regiodeal Noardwest Fryslân. De kosten zullen als volgt gedekt worden:

Dekking	**Bedrag**
Rijksbijdrage Regiodeal	€ 512.397
Cofinanciering Gemeente Waadhoeke	€ 174.734
Cofinanciering Provincie Fryslân	€ 75.334
Cofinanciering Waddenfonds	€ 911.535
Totaal	€ 1.674.000

De cofinancieringsbijdrage van de gemeente Waadhoeke voor Dijk van een Wijf bedraagt € 174.734. Er wordt voorgesteld om de bijdrage van de gemeente Waadhoeke ten laste te brengen van de bestemmingsreserve Regiodeal. De stand van de bestemmingsreserve Regiodeal bedraagt € 3.468.752. Na deze onttrekking bedraagt de bestemmingsreserve € 3.294.018.

De kosten voor het beheer en onderhoud van het kunstwerk Dijk van een Wijf bedragen € 25.000. Het voorstel is om deze structurele lasten te dekken ten laste van onvoorzien structureel. De stand van

onvoorzien structureel na de achtste begrotingswijziging bedraagt € 446.251. Na deze onttrekking zal de stand van onvoorzien structureel € 421.251 bedragen.

Bijlagen
Bijlage 1: Projectplan Dijk van een Wijf
Bijlage 2: Begroting en financiering Dijk van een Wijf
Bijlage 3: Gespreksverslagen bewonersbijeenkomsten van 27 oktober 2021 en 15 mei 2024.

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: 2024-156194

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 17 september 2024;

B E S L U I T

1. In te stemmen met het projectvoorstel Dijk van een Wijf.
2. Hiervoor het gemeentelijke cofinancieringsbedrag van € 174.734 beschikbaar te stellen.
3. Dit bedrag te dekken uit de bestemmingsreserve Regiodeal.
4. Structureel € 25.000 beschikbaar te stellen voor het jaarlijkse beheer en onderhoud van het Dijk van een Wijf.
5. Dit bedrag te dekken vanuit de post onvoorzien structureel.
6. In verband met de kassiersrol van de gemeente Waadhoeke € 1.674.000 beschikbaar te stellen voor Dijk van een Wijf en dit bedrag te dekken uit de ontvangen rijksbijdrage, de eigen bijdrage vanuit Waadhoeke, de bijdrage vanuit Provincie Fryslân en de bijdrage vanuit het Waddenfonds.

Aldus vastgesteld in de openbare

raadsvergadering van 17 oktober 2024,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.